

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДИСЦИПЛІН КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЦИКЛУ

О. М. Алієва

старший викладач кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У фаховій літературі термінологія щодо злочинів, вчинення яких так чи інакше пов'язане з медичною сферою, відзначається суттєвим розмаїттям: «медичні злочини», «лікарські злочини», «злочини, пов'язані з медичною діяльністю», «злочини, які вчиняються медичними працівниками» «злочини, пов'язані з медичним обслуговуванням», «злочини, які вчиняються у сфері медичного обслуговування», «порушення встановленого порядку надання й отримання медичної допомоги», «злочини, скоєні при наданні медичної допомоги» тощо. Безумовно, кожне з наведених понять у більшому чи меншому ступені здатне вказати на специфіку та характер суспільної небезпечності таких злочинів або окремих їх груп — здатність завдавати шкоди суспільним відносинам, що виникають у зв'язку з медичною діяльністю, пов'язаність їх з цією діяльністю, пошкодження ними суспільних відносин, що формуються у зв'язку з професійною поведінкою медичних працівників. Однак кожне з них, на нашу думку, не може адекватно, належним чином відобразити соціальну та правову специфіку таких злочинів, а тому термінологічний апарат Особливої частини Кримінального кодексу в цій частині потребує коректив, уточнень та вдосконалення. Вважаємо, що термін «лікарські злочини» обмежує коло правопорушень лише такими, що вчиняються лікарями, а тому не розповсюджується на ті суспільно небезпечні діяння, суб'єктами яких можуть бути окрім лікарів і представники середнього медичного персоналу, а тим більше залишає поза увагою осіб, які займаються нетрадиційною та народною медициною, а також осіб, які здійснюють менеджмент в медицині.

Термін «злочини, пов'язані з медичним обслуговуванням», так само як і «порушення встановленого порядку надання й отримання медичної допомоги» та «злочини, скоєні при наданні медичної допомоги» відображають кримінальні правопорушення лише у певних секторах діяльності, що пов'язана з медициною. На нашу думку, відносини, які пов'язані зі сферою медицини не вичерпуються медичним обслуговуванням та наданням медичної допомоги. Найбільш прийнятним є термін «медичні злочини», але цей термін занадто узагальнений. Зважаючи на те, що соціально-правовий аспект феномену медицини в сучасних умовах найповніше відбивається категорією «медична діяльність», ми погоджуємося з думкою Г. В. Чеботарьової, яка вважає за доцільне її введення і до назви так званих «медичних» кримінальних правопорушень. Відповідно, для позначення групи посягань, які заподіюють шкоду порядку суспільних відносин в медицині, пропонується використовувати поняття «злочини у сфері медичної діяльності» [1, с. 98].

Виходячи з викладено, спробуємо дати визначення «злочинів у сфері медичної діяльності». На нашу думку, злочин у сфері медичної діяльності може бути визначено як передбачене КК України суспільно небезпечне винне діяння, яке вчиняється медичним працівником у зв'язку з виконанням (а також невиконанням або неналежним виконанням) ним своїх обов'язків з надання медичної допомоги чи медичної послуги, а також діяння, що завдає шкоди суспільним відносинам, які охороняються кримінальним законом, у зв'язку з заняттям медичною діяльністю особою, яка за законом не має на це права.

Здійснюючи класифікацію злочинів у сфері медичної діяльності, науковці використовують різні підстави [2, с. 55; 3, с. 14; 4, с. 32; 5, с. 14 -15].

Але найбільш вдалою, на наш погляд, є спроба класифікувати злочини у сфері медичної діяльності за критерієм запропонованим Г. В. Чеботарьовою, а саме: характер суспільно небезпечного діяння і його зв'язок із сферою медичної діяльності [1, с. 114].

За цим критерієм пропонується класифікувати передбачені розділом II Особливої частини КК діяння наступним чином: злочини, що полягають у невиконанні або неякісному виконанні професійних обов'язків в сфері медичної діяльності;

злочини, що вчиняються при медичному експериментуванні;
злочини, пов'язані із незаконним використанням можливостей
медицини;

злочини, пов'язані з незаконним використанням трансплантології
та донорства крові.

Необхідно відмітити, що така класифікація спирається лише на
існуючий законодавчий матеріал. Але реальні тенденції розвитку
медицини не виключають доповнення в майбутньому цієї
класифікації іншими видами злочинів.

Література

1. Чеботарьова Г. В. Кримінально-правова охорона правопорядку в сфері медичної діяльності [Текст] : монографія / Г. В. Чеботарьова. — К. : КНТ, 2011. — 616 с.
2. Кудрявцев В. Н. О криминологической классификации преступлений [Текст] / В. Н. Кудрявцев, В. В. Лунеев // Государство и право. — 2005. — № 6. — С. 54-56.
3. Кривоченко Л. Н. Классификация преступлений [Текст] / Л. Н. Кривоченко. — Х. : Харьков. юрид. ин-т, 1979. — 71 с.
4. Крылова Н. Е. Уголовное право и биоэтика: проблемы, дискуссии, поиск решений [Текст] / Н. Е. Крылова. — М. : ИНФРА-М, 2006. — 320 с.
5. Павлова Н. В. Уголовно-правовое регулирование медицинской деятельности [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / Н. В. Павлова. — М., 2006. — 20 с.